

Zájmena

Zájmena osobní

Zájmeno *já*

Nom	já
Gen	mě / mne (kniž.)
Dat	mi (příklonka) / mně
Ak	mě / mne (kniž.)
Lok	mně
Instr	mnou

Zájmeno *on*

	Přízvučný tvar	Nepřízvučný tvar	Tvar po předložce
Nom	on		
Gen	jeho (živ.) / jej (živ./neživ.)	ho	něho (živ.) něj (živ./neživ.)
Dat	jemu	mu	němu
Ak	jeho (živ.) jej (živ./neživ.)	ho	něho (živ.) něj (živ./neživ.)
Lok			něm
Instr	jím		ním

Tvary gen + ak: *jeho, něho* = tvary m. živ. X *jej, něj* = tvary živ./neživ.

Zájmeno *ono*

	Přízvučný tvar	Nepřízvučný tvar	Tvar po předložce
Nom	on		
Gen	jeho / jej	ho	něho / něj
Dat	jemu	mu	němu
Ak	jej / je (arch.)	ho	něj / ně (arch.)
Lok			něm
Instr	jím		ním

Akuzativní tvary *je, ně* jsou zastaralé.

Zájmeno *ona*

ji, ni (ak.) X *jí, ní* (gen., dat., lok., instr.)

Zájmeno zvrtné

	Přízvučný tvar	Nepřízvučný tvar
Gen		sebe
Dat	si	sobě
Ak	se	sebe
Lok		sobě
Instr		sebou

jdu k sobě, jsem u sebe = jsem ve své kanceláři, ve svém pokoji
byl strachy / vzteky bez sebe = velmi intenzivně se bál / vztekal
to se rozumí samo sebou = to je úplně jasné

s sebou [sebou] X sebou [sebou] X se sebou

s sebou

Vezměte si s sebou učebnici. Vezměte si s sebou přezůvky. Vzal s sebou do kina bratra.
(mít s sebou, brát/vzít s sebou, nést s sebou)

X

sebou

Hni/Hněte sebou! (=Pospěšte si!), to se rozumí samo sebou (= to je úplně jasné)
(hnout hlavou / rukou)

slovesa pohybu + sebou, být sám sebou

X

se sebou (produktivní kombinace předložky s + instr. sebou)

spokojený (sám) se sebou, bojovat (sám) se sebou

Zájmena přivlastňovací

dublety: adjektivní / zájmenné tvary

SG.	Maskulinum	Femininum	Neutrum
Nom	– / můj	má / moje	mé / moje
Gen	mého / –	mé / její (hov.)	mého / –
Dat	mému / –	mé / její (hov.)	mému / –
Ak	můj (neživ.) / mého (živ.)	mou / její	mé / moje
Lok	mém	mé / její (hov.)	mém
Instr	mým	mou / její (hov.)	mým

PL.	Maskulinum živ.	Maskulinum neživ. Femininum	Neutrum
Nom	mí / její	mé / moje	má / moje
Gen	mých		
Dat	mým		
Ak	mé / moje		má / moje
Lok	mých		
Instr	mými		

jejích (ona) X **jejich** (oni)

Zájmeno zvrtné přivlastňovací (svůj)

základní pravidlo: pokud jsou přivlastňovací zájmeno a podmět koreferenční (označují stejnou osobu/věc), používá se zvrtné zájmeno **svůj**

tendence v současné češtině: v 1., 2. os. sg. a pl. běžně užívání nezvrtného přivlastňovacího zájmena místo náležitého zájmena zvrtného

zejména 2. os. pl.: *Váš* vnímáno jako zdvořilejší a kontaktové výraznější

Pozdravujte Vaši ženu častěji než *Pozdravujte svoji ženu*

Povězte nám něco o Vašem pobytu v Itálii / *Povězte nám něco o svém pobytu v Itálii*

- veřejné nápisy (bankomat): *Zadejte Váš PIN. Odeberte Vaši kartu.*
- oficiální komunikace: *V případě Vašeho zájmu zašlete Vaši přihlášku na adresu...*
- reklamy: *Naplánujte si Vaši dovolenou. Udělejte něco pro Vaši postavu. Objevte knihu Vašich snů.*

1. os. pl.: v případě, že podmět vyjadřuje širší kolektiv, který něco společně vlastní, je užití nezvratného zájmena náležité

Vzpomínám/e si na naši školu, fandíme našim reprezentantům, Vážím/e si našeho mateřského jazyka

běžné nahrazování i v **1. os. sg.:** nelze mluvit přímo o chybě, pravděpodobně projev emocionality
Představím Vám mého muže, Ukážu Vám moje knihy v mluvené češtině běžně místo *svého, svoje*

ve **3. os. sg./pl. se** opozice mezi nezvratným a zvrtným zájmenem dodržuje – významový rozdíl:
jeho, její, jejich X svůj

Petr miluje svou ženu (= Petrovu ženu) X Petr miluje jeho ženu (= ženu někoho jiného)

Vztažné zájmeno jenž

tvary nom. sg.: **jenž** (m.živ./neživ.), **jež** (f., n.)

tvary nom. pl.: **již** (m.), **jež** (m. neživ., f., n.)

ostatní tvary jako zájmeno **on + -ž:** např. *jehož, jejíž, k němuž, k níž ...*

tvary nom. sg. / pl. jsou knižní

Vztažné přivlastňovací zájmeno jehož, jejíž, jejichž

jehož (m., n. sg.), *jejichž* (pl.): nesklonné

jejíž (f. sg.): tvary jako přivlastňovací zájmeno *její + -ž*

Autor, o jehož knize // Autorka, o jejíž knize // Autoři, o jejichž knize jsme diskutovali v semináři.

NESPRÁVNĚ: *Autor, o kterého knize / autor, o knize kterého jsme diskutovali ...*

Zájmeno všechen

ve spojení se substantivem:

- v pl.: vyjadřuje úplný soubor, celek (*všichni lékaři, všemi prostředky*)

- v sg.: vyjadřuje úplnost = celý, úplný, naprostý (*ve vší tichosti* = v naprosté tichosti, *vším právem* = plným právem)